

Pukovnik
Branko JELIČIĆ

OKLOPNE JEDINICE U TERITORIJALNOJ ODBRANI

U organizaciji i dogradnji sistema opštenarodne odbrane sve više preovlađuje mišljenje o neophodnosti stalne modernizacije i opremanja ne samo JNA, već i snaga teritorijalne odbrane, uvođenjem u njihov sastav savremenih tehničkih sredstava oružane borbe. Ovakva shvatanja zasnivaju se na činjenici da je danas sve prisutnija tendencija daljeg razvoja i usavršavanja sredstava za vođenje oružane borbe, među kojima se nalaze i oklopna borbeni sredstva koja se masovno uvode u taktičko-združene sastave kopnene vojske u armijama potencijalnih agresora. Tenk i oklopni transporter, u savremenim uslovima, postaju masovno borbeno sredstvo pešadije. Pešadijske divizije nekih armija, na primer, već danas u svom sastavu imaju oko 70% žive sile u oklopu, što ih čini više oklopno-mehanizovanim nego pešadijskim.

Takva okolnost nameće realnu pretpostavku da bismo u uslovima opštenarodnog odbrambenog rata, na većem delu našeg ratišta, bili suočeni sa agresorom koji bi svoje ciljeve nastojao da ostvari angažujući upravo takve sastave. Ovakvi uslovi nameću potrebu za modernizacijom i osposobljavanjem snaga teritorijalne odbrane za borbu sa tehnički superiornim agresorom, što podrazumeva njihovo opremanje, pored ostalog, i određenim brojem oklopnih borbenih sredstava, kao što su tenkovi, oklopni transporter i samohodna oruđa. Uvođenje takvih borbenih sredstava u pojedine jedinice teritorijalne odbrane moglo bi uslediti nakon otpočinjanja agresije na našu zemlju, u fazi neposredne opasnosti od nje, a prema potrebi i u mirnodopskom periodu. Navedena sredstva doprinela bi njihovoj mobilnosti, pokretljivosti, raznovrsnosti taktičkih postupaka i većoj samostalnosti u borbenim dejstvima. To bi se naročito pozitivno odrazilo na povećane mogućnosti teritorijalnih snaga u protivoklopnoj borbi.

Borba sa agresorom izводиće se na svakom mestu gde on bude prisutan. Takva okolnost i činjenica da će se on na našem ratištu masovno koristiti svojom oklopnom i drugom tehnikom, predstavlja dobru izvornu bazu za formiranje oklopnih jedinica teritorijalne odbrane, za što još u miru treba izvršiti sve potrebne pripreme.

Mogućnost postojanja, vreme formiranja, mesto, uloga i zadaci oklopnih jedinica teritorijalne odbrane, zasnivali bi se na iskustvima iz našeg NOR-a i oslobodilačkih pokreta drugih naroda. Ta neiscrpna iskustva, obogaćena novim saznanjima, prilagođena novim uslovima i stvaralački utkana u našu savremenu koncepciju vođenja opštenarodnog odbrambenog rata, doprinela bi adekvatnom izboru mesta, vremena i načina formiranja navedenih jedinica.

Mogućnost opstanka i borbene upotrebe oklopnih jedinica u pozadini neprijatelja u praksi je dokazana u našem NOR-u. Do kapitulacije Italije 1943. godine, na primer, postojali su tenkovski vodovi i čete, a posle toga bataljoni i odredi.

Za formiranje i upotrebu ovih jedinica na privremeno zaposedutoj teritoriji, u opštenarodnom odbrambenom ratu, postojaće više mogućnosti, kao što su: plansko ili prinudno ostavljanje oklopnih borbenih sredstava, delova ili cele oklopne jedinice JNA; postojanje obučenog kadra neophodnog za rukovanje oklopnom tehnikom; mogućnost postojanja tajnih skladišta sa određenim materijalno-tehničkim sredstvima; mogućnost zaplenjivanja oklopne i druge tehnike od agresora itd.

Takve uslove u našem NOR-u nismo imali. Naprotiv, oni su bili suženi i suviše teški. Ipak, i u takvim okolnostima mi smo od 1941. godine pa sve do kraja našeg NOR-a imali oklopne jedinice, čije su veličine i broj zavisi od konkretnih uslova na našem ratištu. Istina, bilo je momenata kada smo i ostajali bez njih, ali za kraće vreme. Otimajući od neprijatelja, ponovo smo ih formirali, kad bi nam se prilika za to ukazala. Opravdanost postojanja ovih jedinica u našem NOR-u, mada u izuzetno teškim uslovima, u borbi je potvrđivana.

Razmatrajući mogućnost i opravdanost postojanja ovih jedinica u uslovima opštenarodnog odbrambenog rata, neophodno je da se na svim nivoima komandovanja uoče neke specifičnosti i teškoće u vezi sa njihovom organizacijom i upotrebom na privremeno zaposedutoj teritoriji. Formiranje, održavanje, a osobito borbena upotreba, sigurno će biti praćeni mnoštvom teškoća i problema, među kojima su, prema mom mišljenju, najznačajnije: manevar na teško prohodnom zemljištu prilikom promene slobodne teritorije; očuvanje tajnosti lokacije; popuna municijom, gorivom, mazivom i rezervnim delovima; tehničko održavanje, remont i korišćenje zaplenjenih bor-

benih sredstava. Razume se, ni to nisu svi problemi, ali su težišni. Ipak, prva dva se ističu prema težini i složenosti, te zaslužuju nešto šire zamatanje.

Manevar tenkova na teško prohodnom zemljištu u uslovima prisilnog menjanja slobodne teritorije biće čest slučaj. Uslediće kao posledica ofanzivnih dejstava agresora na našu slobodnu teritoriju. Teškoće i složenost problema sastojaće se u nemogućnosti prebacivanja oklopnih borbenih sredstava sa ugrožene na slobodnu teritoriju zbog nedostatka komunikacija i polaznog zemljišta. U našem NOR-u izlaz iz takvih situacija je bio *prikrivanje ili uništenje* onih borbenih sredstava koja se nisu mogla, zbog tempa povlačenja ili iz drugih razloga, evakuisati. Takvi primeri su poznati iz našeg NOR-a, u toku neprijateljevih ofanziva u Bosni i Lici.

Tenkovska četa Vrhovnog štaba NOV i POJ, na primer, uništena je kada nije mogla da prati partizanske snage zbog neprohodnosti zemljišta, odnosno nakon prelaska reke Neretve marta 1943. godine.

Prikrivanju se pristupalo kada su postojali uverljivi dokazi da tehnika neće pasti u ruke neprijatelju. Oklopna borbena sredstva uništavana su samo u situacijama kada su prethodno bile iscrpljene sve druge mogućnosti za njihovo daljnje korišćenje. U opštenarodnom ratu taj problem bi se rešavao na sličan način, s tom razlikom što će jedinice JNA kad god za to budu postojali zemljišni i drugi uslovi priteći u pomoć jedinicama teritorijalne odbrane.

Ako bi uslovi borbene situacije nalogali potrebu prikrivanja oklopnih i drugih borbenih sredstava, tada bi neophodno bilo predvideti: načine prikrivanja (zakopavanje, sklanjanje u razne prirodne ili veštačke objekte); mesto i vreme prikrivanja; ljudstvo koje će biti angažovano na tom zadatku; uređaje (delove) tenka koje treba skinuti i posebno prikriti (ko, gde i na koji način to radi); mogućnosti uništenja prikrivenih sredstava u slučaju neposredne opasnosti da budu otkrivena itd. Ukoliko situacija nametne potrebu da se tenkovi zakopavaju, tada je nužno zaštititi pojedine delove i sklopove od korozije i propadanja. Radio-uređaje, zatvarače topova i nišanske sprave, na primer, treba poskidati i odvojeno prikriti. Ako bi se oklopna borbena sredstva morala uništiti, prethodno iz njih treba izvaditi pešadijsko naoružanje, municiju, rezervne delove, optičke instrumente, radio-sredstva i sve drugo što se može poneti i naknadno upotrebiti.

U oba navedena slučaja ljudstvo oklopnih jedinica (posade) moglo bi se uključiti u sastav teritorijalnih jedinica u kojima bi izvršavalo borbene zadatke. Ukoliko postoje izgledi za brzo aktiviranje prikrivenih oklopnih borbenih sredstava, tada bi posade borbenih

vozila trebalo poštediti i od izvršavanja težih borbenih zadataka kako bi se vozači, nišandžije i radisti sačuvali od većih gubitaka.

Čuvanje tajnosti lokacije biće jedan od težih problema, jer će se agresor služiti svim raspoloživim sredstvima radi otkrivanja naših snaga kako bi ih u pogodnom momentu uništio. Da bi ta opasnost imala što manje posledica, oklopne jedinice u teritorijalnoj odbrani treba češće angažovati noću i u drugim uslovima ograničene vidljivosti i u nepovoljnim meteorološkim uslovima. Takvi uslovi biće pogodniji za dovođenje oklopnih jedinica na linije razvoja i izvođenja napada, za premeštanje sa jedne na drugu prostoriju (bazu, za izvlačenje). Ovim se ne isključuje mogućnost i dnevnih dejstava oklopne jedinice, pod uslovom da se time postigne iznenađenje, odnosno izvršenje zadatka bez težih gubitaka.

Međutim, treba imati u vidu da su savremena elektronska sredstva za izviđanje (daljinski senzori, radari, pasivna IC-sredstva i druga) danas toliko usavršena da se sa uspehom koriste i noću. Zbog toga se na noć i druge uslove ograničene vidljivosti ne može više računati kao u doba drugog svetskog rata, mada noć, ipak, ne možemo poistovetiti sa danom. Zato će biti neophodno povećati napore za prikrivanje vlastitih namera — pokreta i dejstava, pre svega, primenom postupaka i mera koje agresor manje očekuje. Metodi i borbeni postupci moraju biti veoma raznoliki, sa stalnom težnjom ka iznenađenju. Svaka akcija, naime, treba da bude studiosna i analitička, a svaka naredna zasnovana na iskustvima minule.

Da bi se oklopne jedinice u teritorijalnoj odbrani mogle uspešno upotrebiti i održati na privremeno zaposednutoj teritoriji, potrebno je još u miru preduzeti više mera u vezi sa njihovom pripremom, a osobito u obuci ljudstva za rukovanje savremenom borbenom tehnikom. Poznavanje oklopnih i protivoklopnih borbenih sredstava agresora i taktičkih načela njihove upotrebe u borbenim dejstvima jedan je od preduslova za uspešno vođenje borbe sa njima, a i efikasno korišćenje zaplenjenih sredstava. S tim u vezi obuka ljudstva treba da bude svestrana i potpuna, osobito za dejstvo u težim meteorološkim, noćnim i drugim uslovima ograničene vidljivosti, a i na brdsko-planinskom zemljištu. Zbog toga u sastavu jedinica predviđenih za dejstvo na privremeno zaposednutoj teritoriji potrebno je predvideti i obučavati izvestan broj posada koje bi u svako vreme bile spremne da se prihvate tih specifičnih zadataka. Ljudstvo tih posada bi trebalo načelno da bude sa dotične teritorije, koje dobro poznaje teren i mogućnosti upotrebe tehnike na njemu, i da bude obučeno za dejstvo u uslovima ograničene vidljivosti. U našem NOR-u, na primer, 70% borbenih zadataka je izvršavano u noćnim uslovima. Isto tako,

još u miru treba predvideti i pripremiti prikrivena (podzemna i nadzemna) skladišta za smeštaj goriva, municije i rezervnih delova za potrebe oklopnih jedinica, koje bi izvršavale zadatke na privremeno zaposednutoj teritoriji. Veće jedinice teritorijalne odbrane mogle bi formirati na privremeno zaposednutoj teritoriji još i remontne radionice radi opravke oštećene borbene i druge tehnike.

IZVORI I NAČINI FORMIRANJA

Formiranje oklopnih jedinica teritorijalne odbrane u vlastitoj pozadini može uslediti u toku izvođenja ratnih dejstava, u fazi neposredne opasnosti od napada agresora, a u određenim uslovima i u mirnodopskom periodu. U koje vreme, na kojem delu državne teritorije, na kojem nivou i koliki broj tih jedinica će se formirati — zavisiće od više faktora, što nije u domenu ovog razmatranja. Sastav i jačina mogu biti veoma različiti, što će zavisiti uglavnom od uloge i mesta tih jedinica u izvršavanju postavljenih zadataka. Mogu biti jednorodnog ili mešovitog sastava, naoružan starijom ili novom oklopnom tehnikom.

Još u miru se mogu izvršiti sve potrebne pripreme za formiranje oklopne jedinice teritorijalne odbrane, unapred predodređene za izvršavanje konkretnih zadataka u vlastitoj pozadini. Za formiranje tih jedinica mogu se predvideti oklopna borbena sredstva (tenkovi, oklopni transporter i samohodna oruđa) starije proizvodnje, koja nisu za upotrebu u jedinicama JNA. Izuzetno, za te svrhe može se planirati i deo navedenih sredstava novijeg datuma proizvodnje.

Mogućnost formiranja oklopnih jedinica teritorijalne odbrane u vlastitoj pozadini u toku izvođenja ratnih dejstava najčešće može biti zaplenjena borbena tehnika, koju bi, zbog ograničene količine municije i rezervnih delova, bilo najcelishodnije upotrebiti u sastavu navedenih snaga u vlastitoj pozadini.

Formiranje oklopnih jedinica u teritorijalnoj odbrani na privremeno zaposednutoj teritoriji može uslediti nakon otpočinjanja i u fazi izvođenja ratnih dejstava, odnosno nakon prodora agresorovih snaga na izvesnu dubinu naše teritorije. Izvor formiranja u tim uslovima može biti dvojak: u prvom redu to će biti odsečeni ili planski ostavljeni delovi jedinica JNA, u kojima se mogu naći ili manji delovi oklopnih jedinica ili samo pojedina oklopna borbena sredstva. Do takve situacije može doći zbog brzog prodora nadmoćnih oklopnih i mehanizovanih snaga agresora na izabranim pravcima, naročito u početnom periodu rata i na graničnim odsecima. U takvim okolnos-

tima, navedena oklopna borbeno sredstvo mogla bi se odmah uključiti u sastav najbliže teritorijalne jedinice i pod njenom komandom angažovati u borbi sve dok uslovi konkretne situacije to budu dozvoljavali. Međutim, ako takvi uslovi u početku budu nepovoljni, ona se mogu prikriti za određeno vreme, a u borbu uključiti kada za to situacija bude najpovoljnija.

Češći i najmasovniji izvor za formiranje oklopnih jedinica biće ratni plen. U prilog tome idu mnogi primeri iz našeg narodnooslobodilačkog rata, od kojih navodimo samo neke:¹

— prva četiri tenka zaplenili su borci Kraljevačkog i Čačanskog partizanskog odreda na komunikaciji Kragujevac — G. Milanovac i odmah ih upotrebili u borbi za Kraljevo i za odbranu slobodne teritorije;

— u novembru 1941. godine Nikšićki partizanski odred zaplenio je od Italijana tri tenka koje je dan kasnije efikasno upotrebio u napadu na uporište na Lastvi;

— u decembru 1942. godine Bataljon »Ognjen Prica« u Ljubovu (Lika) zaplenio je dva tenka, formirao Prvi tenkovski vod u Hrvatskoj i upotrebio ih u napadima na Prijeboj, Podlapac i Udbinu;

— u februaru 1943. godine, u toku četvrte neprijateljeve ofanzive i borbi za Prozor, na prostoru Konjic — Jablanica, Deseta hercegovačka i Peta crnogorska proleterska brigada zaplenile su 12 tenkova, od kojih je, prema naređenju Vrhovnog štaba, formirana prva partizanska četa »bornih kola« pri Vrhovnom štabu NOV i POJ; ona je odmah upotrebljena u borbi za Konjic, Jablanicu i Karaulu, a naročito se istakla u napadu na Jablanicu kada je razbijen jedan četnički bataljon;

— u februaru 1943. godine Šesta lička i Osma kordunaška divizija u borbama na Plečanskom klancu kod Drenovače, Lapca i Mazina zaplenile su nekoliko tenkova, od kojih je pri Glavnom štabu Hrvatske formirana tenkovska četa sastava 10 tenkova; ta jedinica je učestvovala u oslobođenju nekih mesta u Gackom polju, Ogulina i drugih mesta u Lici i Kordunu;

— nakon kapitulacije Italije, od zaplenjenih tenkova formirani su: tenkovski bataljon pri Vrhovnom štabu, tenkovski bataljon pri Glavnom štabu Hrvatske, tenkovski bataljon pri Glavnom štabu Slovenije (kasnije prerastao u tenkovski odred), zatim tenkovska četa Petog korpusa i tenkovski vod pri Šestom korpusu; sve te tenkovske

¹ Vidi knjigu »Od tenka do brigade«, izdanje biblioteke »Vojnog glasnika«, 1954. god.

jedinice su učestvovalе i u mnogim drugim borbama širom zemlje i bile osnova na kojoj su se kasnije formirale tenkovske jedinice naše armije.

ORGANIZACIJA I KOMANDOVANJE

Na organizaciju i formaciju oklopnih jedinica teritorijalne odbrane znatno mogu uticati različiti faktori, kao što su: veličina slobodne teritorije i vreme njenog postojanja; mogućnosti snabdevanja, održavanja i remonta tehničkih sredstava, pogodnosti zemljišta za upotrebu i prikrivanja oklopne jedinice; broj i obučenost ljudi za rukovanje tehnikom; mesto, vreme i broj zaplenjenih oklopnih borbenih sredstava, i dr.

Polazeći od prakse našeg NOR-a,² potreba, značaja i mogućnosti dejstva oklopnih jedinica teritorijalne odbrane na privremeno zaposednutoj teritoriji, može se pretpostaviti da bi najpovoljnije bilo imati oklopne jedinice manjeg sastava (od voda do bataljona). Broj i vrsta oklopnih borbenih sredstava u njima mogao bi biti različit, a zavisio bi, pored ostalog, od konkretnih uslova datog regiona na kojem se formira takva jedinica. One bi mogle biti jednorodnog ili mešovitog sastava, čemu bi trebalo, u načelu, češće težiti. Pri formiranju ovih jedinica ne bi smelo biti šablona. Iskustva iz NOR-a mogu biti od koristi, ali uz svestrano prilagođavanje sadašnjim uslovima.

Zavisno od jačine oklopnih jedinica, u teritorijalnoj odbrani treba nastojati (kad god to okolnosti dozvoljavaju) da se u njihov sastav integrišu i najnužniji delovi rodova i službi (pešadija, inženjerija i jedinice za pozadinsko obezbeđenje), a kada je to moguće i jedinice za podršku. Upravo tako koncipirane biti će sposobne za samostalno izvršavanje različitih borbenih zadataka, a naročito za noćna borbena dejstva.

Odsečena (ostavljena) oklopna jedinica mogla bi zadržati postojeću organizaciju i formaciju. Međutim, ukoliko se radi o većoj jedinici od bataljona, nju bi trebalo podeliti na manje sastave (čete do

² U NOR-u smo imali: tenkovski vod sastava 2—3 tenka ili 1—2 tenka i 1—2 oklopna automobila; tenkovsku četу sa 3 tenkovska voda i tenk komandira čete (u četi 10 tenkova); tenkovski bataljon sastava: komanda, 2—3 tenkovske čete sa po 7—10 tenkova, mehaničarska radionica i odeljenje za snabdevanje; tenkovski odred sastava: štab, 3 mešovite tenkovske čete (oko 30 tenkova, 15 oklopnih automobila i oko 12 različitih kamiona), pozadinski i remontni delovi.

U formacijama ovih oklopnih jedinica nalazili su se, uglavnom, tenkovi različitog tipa i porekla.

bataljona), s tim da se, u slučaju potrebe, može ponovo organizovati u prvobitnu formaciju. Usitnjavanje navedenih jedinica na niže sastave usledilo bi samo u neophodnim uslovima, kao što su: potreba za dužim dejstvom na privremeno zaposednutoj teritoriji; sužavanja slobodne teritorije zbog aktivnosti agresora; otežana borbena upotreba i materijalno-tehničko zbrinjavanje samo u jednom regionu i sl.

Organizacijsko-formacijska rešenja treba da budu takva da se prema potrebi, oklopne formacije lako i brzo mogu povećati ili smanjiti. Ona treba da omoguće opstanak i dejstvo ovih jedinica na privremeno zaposednutoj teritoriji i na teže prohodnom zemljištu; veću pokretljivost i izvođenje borbenih dejstava u noćnim i drugim uslovima ograničene vidljivosti; vođenje protivoklopne borbe i relativno lako borbeno i pozadinsko obezbeđenje.

Nedostatak obučenog ljudstva za rukovanje zaplenjenom tehnikom u toku našeg NOR-a bio je gotovo stalan problem. Naročito su nedostajali vozači tenkova, oklopnih automobila i nišandžije, što nam je znatno otežavalo formiranje i upotrebu oklopnih jedinica. Često se zaplenjena tehnika nije mogla evakuisati pa je uništena, a evakuisani deo se kasno i nedovoljno racionalno koristio u borbi. Sigurno bi taj problem u eventualnom ratu za nas bio mnogo blaži. Danas se u armiji obučava veliki broj vozača, radista i vojnika drugih specijalnosti. Sem toga, mnoge tehničke škole, kursevi, ispiti za vozače, koje organizuju i izvode auto-škole i druge privredne organizacije, obezbeđuju dovoljan broj tehnički obrazovanih kadrova. No, i pored toga, u miru bi u vezi sa pripremom tehničkih kadrova za potrebe oklopnih jedinica u teritorijalnoj odbrani trebalo preduzeti i sledeće: intenzivirati obuku ljudstva na postojećoj oklopnoj borbenoj tehnici; redovno izvoditi dopunsku obuku na novim tipovima tenkova i povremeno organizovati kurseve na terenima gde se predviđa formiranje oklopnih jedinica u teritorijalnoj odbrani. Sem toga, potrebno je formacijom predvideti određen broj posada za jedinice čije se formiranje predviđa u fazi neposredne opasnosti za rat ili u toku njegovog izvođenja. Te bi posade u početku služile za evakuaciju zaplenjene tehnike, a zatim i kao jezgro za formiranje novih oklopnih jedinica.

Komandovanje oklopnom jedinicom u teritorijalnoj odbrani trebalo bi da bude u nadležnosti komande najviše teritorijalne jedinice u čijem sastavu se ista i nalazi. Slična praksa pokazala se kao najcelishodnija i u našem NOR-u. Tenkovski bataljon Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske, na primer, bio je pod neposrednom komandom tog štaba. Isti je slučaj i sa tenkovskim odredom Glavnog štaba Slovenije. Tenkovska četa »Lazo Marin« bila je pod komandom 5. korpusa u Bosanskoj krajini, a tenkovski vod u Slavoniji pod komandom 6. slavonskog

korpusa. Za vreme bitke na Neretvi (februar — mart 1943. god.), tenkovska četa, formirana od zarobljenih tenkova razbijene Italijanske divizije »Murde«, bila je pod neposrednom komandom Vrhovnog štaba NOV i POJ.

Međutim, nije isključena mogućnost da se oklopna jedinica teritorijalne odbrane za određeno vreme i za izvršenje nekog zadatka pretpotčini drugoj teritorijalnoj jedinici (brigadi, izuzetno bataljonu) radi njene neposredne podrške u napadu ili odbrani. U takvim okolnostima nadležna komanda dužna je da, pored ostalog, reguliše: kome, za koje vreme i sa kakvim zadatkom se pridaje oklopna jedinica; mere borbenog obezbeđenja u toku i nakon izvršenja zadatka; ko je odgovoran za pozadinsko obezbeđenje i postupak posle izvršenja zadatka.

Zavisno od jačine oklopne jedinice i značaja zadatka kojeg izvršava, njoj se mogu pretpotčiniti delovi drugih rodova i službi, a pre svega pešadija, artiljerija, inžinjerija i jedinice za pozadinsko obezbeđenje. Pridatim jedinicama zadatke treba da postavlja komandant (komandir) oklopne jedinice, koji je i odgovoran za njihovu celishodnu upotrebu.

NAPADNA DEJSTVA

Pri definisanju namene oklopnih jedinica u sastavu teritorijalne odbrane treba polaziti od osnovne funkcije tenka kao sredstva oružane borbe, a koje je, pre svega, ofanzivno. Prema tome, oklopne jedinice teritorijalne odbrane bi trebalo koristiti prvenstveno za napadne zadatke, dok bi odbranu kao vid dejstva trebalo primenjivati samo u krajnjoj nuždi.

Zadaci oklopnih jedinica u teritorijalnoj odbrani mogu biti veoma raznovrsni i oni će biti uslovljeni velikim brojem činilaca koje će nametnuti konkretna situacija. Veoma je značajno da budu namenski, jasno postavljeni i sa takvim vremenskim proračunom da se mogu izvršiti, načelno, u toku jedne noći, računajući tu i vreme potrebno za njihov razvoj i razmeštaj na novu prostoriju (bazu). Zadaci treba da budu u skladu sa borbenim i tehničkim mogućnostima i uslovima konkretne borbene situacije, a i zemljišnim i vremenskim prilikama. Oklopnu jedinicu treba uvoditi u borbu brzo, iznenadno i odlučno. U što kraćem vremenskom periodu treba maksimalno iskoristiti vatru, pokret i oklopnu zaštitu, a zatim je što pre izvući u unapred predviđeni rejon (bazu).

S obzirom na to da se radi o manjim jedinicama oklopnog sastava, pri dodeli zadataka treba izbegavati njihovo usitnjavanje na manje delove i angažovanje na više zasebnih pravaca, jer im se time umanjuje udarna i vatrena snaga. Angažovanje oklopnih jedinica teritorijalne odbrane, prema svom obimu i sadržaju, tesno je povezano sa dejstvom jedinica u čijem se sastavu nalaze. Drugim rečima, to znači neophodnost integracije dejstva tenkova, pešadije i drugih rodova u istom zadatku i njihovo svestrano sadejstvo. Ovakvu potrebu nameću pre svega, povećane mogućnosti jedinica agresora u protiv-oklopnoj borbi, gde samostalan napad tenkova ne daje željene rezultate, o čemu nam svedoči i poslednji arapsko-izraelski rat.

Oklopne jedinice u teritorijalnoj odbrani po svom nastanku, borbenim mogućnostima i načelima upotrebe bitno se razlikuju od oklopnih jedinica u sastavu JNA. Osnovno obeležje im je u tome što su manjeg sastava (vod, četa, eventualno bataljon), što su izvori njihovog formiranja veoma uslovni i specifični i što postoje određeno vreme bilo u vlastitoj pozadini ili na privremeno zaposednutoj teritoriji. S obzirom na takve uslove njihovog postojanja, one napadne zadatke mogu izvršavati u vlastitoj pozadini, na frontu jedinica JNA ili na privremeno zaposednutoj teritoriji.

NAPADNA DEJSTVA U VLASTITOJ POZADINI

Napadna dejstva u vlastitoj pozadini oklopne jedinice bi izvodile u nešto povoljnijim okolnostima nego na frontu jedinica JNA ili na privremeno zaposednutoj teritoriji. Ta pogodnost ispoljava se u boljoj materijalno-tehničkoj i operativnoj pripremljenosti, boljem poznavanju zemljišta i mogućnosti pravovremenog i detaljnog izviđanja objekta (prostorijske) ili pravaca dejstva od oklopne jedinice. Izbor napadnih objekata u tim uslovima biće manji. U većini slučajeva to će biti snage vazdušnog desanta različite namene, jačine i sastava.

Napad na vazdušni desant taktičkog sastava (helikopterski, padobranski ili mešoviti) oklopne jedinice bi izvodile kada se nađu u dubini vlastite teritorije. U ovakvim okolnostima one mogu učestvovati i u borbi sa operativnim ili strategijskim desantom. U oba slučaja oklopne jedinice bi napad izvodile u sastavu jedinica teritorijalne odbrane, u sadejstvu sa jedinicama JNA ili bez njega. Napad na manje desante (četa-bataljon) oklopna jedinica teritorijalne odbrane, zavisno od njene jačine i sastava, može izvoditi samostalno, sa ciljem razbijanja ili odbacivanja od objekta napada, s tim da je i u ovakvim okolnostima treba ojačati pešadijom.

Pripreme za napad moraju biti blagovremene i detaljno isplanirane. Procenom situacije predviđaju se i izviđaju sve prostorije i objekti koji bi mogli biti pogodni za spuštanje vazdušnog desanta.

Ako postoje izgledi za spuštanje vazdušnog desanta na više različitih i odvojenih objekata, oklopna jedinica, zavisno od njene veličine, može se rasporediti bliže objektu koji je najznačajniji za nju sa stanovišta njegove odbrane (zaštite). Ako se desant očekuje samo na jednu prostoriju (objekt), onda se oklopna jedinica delom ili u celini može rasporediti na tu prostoriju (objekt), na kojoj se maskira, ukopava, planira sistem vatre, preduzimaju mere protivvazdušne odbrane i organizuje sadejstvo sa ostalim snagama protivdesantne borbe.

Napad na desant najbolje je otpočeti u fazi njegovog spuštanja, jer je tada najosetljiviji. Ako je oklopna jedinica udaljena od mesta desanta, ljudstvo teritorijalne jedinice (pešadije) prevozi se na tenkovima i drugim sredstvima i zajedno sa njom otpočinje napad. Vreme od početka spuštanja desanta do borbe sa njim treba da bude što kraće, jer se time smanjuju uslovi za njegovo organizovanje i efikasnost njegove podrške iz vazduha.

NAPAD NA FRONTU JEDINICA JNA

Pri napadu jedinica JNA na frontu, oklopne jedinice teritorijalne odbrane mogu se angažovati: za napad na pomoćnom pravcu i delimično prohodnom zemljištu; za blokiranje ili razbijanje okruženih delova, i za obezbeđenje bokova i spojeva. Koje će od tih zadataka izvršavati oklopna jedinica teritorijalne odbrane, zavisice od njenog sastava, karaktera agresorove odbrane, sastava njegovih snaga, uslova zemljišta i drugih elemenata borbene situacije.

Napad oklopne jedinice teritorijalne odbrane na pomoćnom pravcu i na delimično prohodnom zemljištu može se preduzeti radi vezivanja ili razbijanja snaga agresora, zauzimanja određenih objekata u dubini njegove odbrane i obezbeđenja otkrivenih bokova jedinice JNA.

Priprema, vreme i način dovođenja oklopne jedinice na liniju razvoja, učešće u vatrenoj pripremi, početak napada i oblici angažovanja u njemu zavisice od više faktora. Sva ta pitanja moraće se rešavati u pripremnom periodu i u skladu sa načinom upotrebe jedinica JNA. Napad oklopne jedinice teritorijalne odbrane može otpočeti istovremeno sa napadom jedinice JNA, pre ili posle njega. U nedostatku artiljerije za podršku tenkovi se mogu uspešno koristiti za

vatrenu pripremu i za podružku napada teritorijalne jedinice neposrednim ili posrednim gađanjem.

Prilikom napada na delimično prohodnom zemljištu, oklopnu jedinicu treba angažovati za neposrednu podršku teritorijalne jedinice, pri čemu međusobno sadejstvo i ispomoć tenkova, pešadije i drugih rodova ima izuzetno značenje. U izvođenju napada, zavisno od prohodnosti zemljišta, deo tenkova oklopne jedinice može biti razvijen u borbeni poredak, a drugi deo može iz kolone da ostvaruje neposrednu vatrenu podršku pešadije.

U ofanzivnim dejstvima snaga JNA često će dolaziti do odsecanja i okruženja delova agresora. Za njihovo razbijanje (uništenje), sa jedinicama koje napadaju u zahvatu fronta ili samostalno, mogu se angažovati i oklopne jedinice teritorijalne odbrane. Vatom i pokretom one će doprineti bržoj likvidaciji okruženih delova, odnosno sprečiti njihov proboj iz okruženja i time deo zadataka preuzeti na sebe. Pri ovakvoj upotrebi tenkovi se sa uspehom mogu upotrebiti za neposrednu ili posrednu vatrenu podršku radi neutralisanja (uništenja) žarišta otpora, ili da neposredno podržavaju teritorijalne jedinice.

Napad se može izvoditi sa kružne osnovice, ili samo na izabranim pravcima, a može otpočeti jednovremeno svim snagama ili sukcesivno, zavisno od zemljišta, snage i načina rasporeda agresora. Oklopne jedinice teritorijalne odbrane treba upotrebiti na pravcu koji agresor slabije brani u protivoklopnom smislu makar i na zemljištu koje donekle i ograničava njihovu upotrebu, ako se time postiže iznenađenje.

U napadnim dejstvima jedinica JNA u većini slučajeva će dolaziti do neravnomernog prodora u dubinu agresorove odbrane, a time i do otkrivanja sopstvenih bokova. U takvim uslovima može se oklopnoj jedinici teritorijalne odbrane dodeliti uloga da štiti bokove ugroženih snaga. Taj zadatak jedinica teritorijalne odbrane može izvršiti posedanjem i elastičnijom odbranom pojedinih objekata (položaja) ili aktivnim dejstvom cele jedinice. Oklopnu jedinicu ojačanu pešadijom treba angažovati za aktivna dejstva (napade, protivnapade, zasede) na pravcima i zemljišnim prostorijama koje za to pružaju optimalne uslove.

NAPAD NA PRIVREMENO ZAPOSEDNUTOJ TERITORIJI

Za razliku od navedenih situacija, napad oklopne jedinice na privremeno zaposednutoj teritoriji se karakteriše: većim izborom objekata za napad; kraćim vremenom za pripreme i izvršenje zadataka; većom verovatnoćom iznenadnih dejstava agresora sa zemlje i iz vaz-

duha; nedostatkom neposrednog kontakta sa jedinicama JNA; otežanim snabdevanjem, evakuacijom, komandovanjem itd.

Napad okolnih jedinica teritorijalne odbrane na privremeno zaposednutoj teritoriji, načelno, treba izvoditi noću i u drugim uslovima ograničene vidljivosti. U izvesnim okolnostima (nepovoljni meteorološki uslovi), napadi se mogu izvoditi i danju. Iznenadenje, ofanzivnost i jak početni udar treba redovno primenjivati.

Zadatke u napadu oklopne jedinice će najčešće izvršavati: u svojstvu neposredne podrške pešadije; u sadejstvu sa snagama JNA u zahvatu fronta ili bez tog sadejstva, sa podrškom ili bez nje; pri napadu na odbranu agresora organizovanu na brzu ruku, iz pokreta, a veoma retko iz neposrednog dodira sa agresorom. Marta 1943. god., na primer, tenkova četa Vrhovnog štaba NOV i POJ učestvuje kod Gornjeg Vakufa u protivudaru u ulozi neposredne podrške pešadije danju. Pojava tenkova je iznenadila Nemce, što je omogućilo brzo izvođenje napada i postizanje zapaženog uspeha, odnosno odbacivanje 717. njemačke divizije ka Gornjem Vakufu.

Napadna dejstva oklopnih jedinica u taktičkoj dubini odbrane (15—25 km) treba uglavnom izvoditi manjim snagama (vod, četa) i za kraće vreme, dok se na većoj dubini mogu angažovati i jače snage (bataljon), a dejstvo im vremenski može duže trajati. To će biti uslovljeno čvrstinom agresorove odbrane na privremeno zaposednutoj teritoriji i vremenskim mogućnostima njegove intervencije.

Osnovni oblik napada biće kombinovani i frontalni manevar, dok će se obilazak primenjivati izuzetno, a biće uslovljen mogućnošću prikrivanja oklopne jedinice pri njegovom izvođenju. Širina fronta napada oklopnih jedinica teritorijalne odbrane zavisice od karakteristika objekta napada, snaga koje ga brane, zemljišta i drugih okolnosti. Osnovno je da se obezbedi dovoljna gustina vatre, silina početnog udara i nadmoćnost, makar i za kraće vreme i na izabranom pravcu.

Borbeni poredak oklopne jedinice treba da bude odraz objektivnih uslova u kojima će se ona naći, a zavisice od njenog sastava, jačine, zadatka, snaga agresora i zemljišta. Ako se napad izvodi jačim snagama (bataljon) na veći objekat ili na nekoliko manjih koji čine jednu celinu i nalaze se u većoj dubini agresorove odbrane, tada borbeni poredak mogu sačinjavati: snage za napad, snage za obezbeđenje, rezerva, eventualno vatrena grupa i, prema potrebi, delovi za ubacivanje.

Napad na kolone oklopna jedinica teritorijalne odbrane izvođice u dubljoj pozadini agresora s ciljem uništenja, nanošenja gubitaka ili sprečavanja njihovog dovođenja na front, odnosno izvlačenja sa

njega. Pri izvršenju tih zadataka oklopnu jedinicu treba upotrebiti u svojstvu neposredne podrške pešadije, jer takav način upotrebe tenkova i pešadije za najkraće vreme omogućava postizanje optimalnih rezultata u borbi.

Pri napadu na kolone, oklopna jedinica teritorijalne odbrane se može upotrebiti u celini ili delom u napadu, a delom u sastavu snaga za obezbeđenje. Učešće u obezbeđenju biti će potrebno u situacijama kada se prilikom napada na marševsku kolonu agresora može očekivati intervencija njegovih oklopno-mehanizovanih snaga. U toj ulozi oklopnoj jedinici se zadatak postavlja na vreme i sa takvim proračunom da blagovremeno obezbedi snage u napadu i njihovo izvlačenje. Taj zadatak uspešno se može izvršiti primenom dejstva iz zaseda sa ispadom ili bez njega, kao i uzastopnom primenom zaseda po dubini.

Napad na raketne jedinice, komandna mesta i centre veze biće dosta složen zbog njegovog neprekidnog i solidnog obezbeđenja (zaštite). Zato je potrebno izabrati najpovoljnije momente za napad, kao što je napuštanje prethodnog rejon (vatrenih položaja), u toku marša, nakon dolaska u novi rejon i u fazi njegovog posjedanja, a i u drugim povoljnim uslovima koji omogućavaju uspeh.

U napadu na navedene objekte oklopne jedinice se mogu upotrebiti za neposrednu podršku pešadije (najčešće) ili za neposredno gađanje ciljeva prilikom podrške teritorijalne jedinice koja izvodi napad.

Napad na aerodrome i helidrome oklopna jedinica može izvoditi radi uništenja ili oštećenja vazduhoplova, instalacija, poletno-sletnih staza, skladišta municije i pogonskog goriva. Kada su u pitanju stalni aerodromi (helidromi), tada se napad može izvoditi sa ograničenim ciljem (ometanje saobraćaja, uništenje vazduhoplova i instalacija). To se postiže kraćim vatrenim prepadima oklopne jedinice u noćnim uslovima, posrednim ili neposrednim gađanjem sa većih ili manjih odstojanja, ili pojedinačnim tenkovima.³ Ako se primeni ovakav način dejstava, neophodno je obezbediti čestu promenu vatrenih položaja oklopnoj jedinici (delu) koja gađa.

Napad na improvizovane (privremene) aerodrome i helidrome oklopna jedinica može izvoditi radi njihovog uništenja ili zauzimanja. To se postiže iznenadnim dejstvom teritorijalne jedinice uz podršku

³ Ovaj metod često su primenjivale jedinice oslobodilačkog fronta Južnog Vijetnama, napadajući aerodrome, s tim što su u ove svrhe koristile raketno oružje različitog dometa.

delu tenkova čije dejstvo može biti ostvareno na više načina (neposrednim učešćem u borbi, vatrenom podrškom sa određenih distanca i sl.).

Grupisanje snaga može biti različito. Borbeni poredak može imati snage za napad, snage za obezbeđenje, rezerve, a eventualno, i vatrene grupe. Snage za napad na aerodrome načelno bi trebalo da imaju razne podgrupe — za dejstva na spoljne i unutrašnje objekte, za uništenje vazduhoplova i za izazivanje požara. Podgrupe se uvežbavaju na zemljištu i u sadejstvu sa oklopnom jedinicom u čiji sastav ulaze.

Pripreme oklopne jedinice za napad na aerodrome (helidrome) treba izvoditi u najvećoj tajnosti i na udaljenju od njih. Poželjno je izvršiti izviđanje prilaznih pravaca (za dovođenje oklopne jedinice), a i objekta napada.

Napad na naseljeno mesto oklopna jedinica će izvoditi u sastavu teritorijalne jedinice podržavajući njen napad. Zavisno od veličine naseljenog mesta, sastava i jačine snaga koje ga brane, zemljišta, jačine oklopne jedinice i osnovne zamisli za napad, angažovanje može biti raznovrsno. Ako je vreme za izvršenje napada kratko, a zemljište omogućava upotrebu tenkova, veći deo oklopne jedinice treba upotrebiti za neposrednu podršku pešadije na jednom ili više pravaca, a deo za obezbeđenje. Ako pretila opasnost od intervencije oklopnih snaga agresora, tada angažovanje može biti suprotno u odnosu na prethodno. Tenkovi se mogu upotrebiti i u sastavu jurišnih grupa (odreda), koje se formiraju radi neutralisanja jačih utvrđenja. U vezi s tim mogu nam poslužiti i neki primeri iz našeg narodnooslobodilačkog rata.

U borbi za Vrhovine i Otočac tenkovska četa 1. korpusa NOVH napada u svojstvu neposredne podrške pešadije, pravi prolaze u preprekama i sa uspehom obezbeđuje zauzimanje navedenih mesta.

U borbama za Banju Luku tenkovska četa »Lazo Marin«, u sastavu 5. korpusa, napada u svojstvu neposredne podrške pešadije i svojim dejstvom omogućava brz prodor Treće krajiške brigade u centar grada.

Tenkovski bataljon GŠ NOV i POH učestvuje u borbama za oslobođenje Ogulina, Oštarija, Gospića, Karlobaga, Slunja i Cazina; napade izvodi u svojstvu neposredne podrške pešadije na teže prohodnom zemljištu gde ga neprijatelj ne očekuje i nema protivoklopnih sredstava. Zbog ovakvog načina upotrebe iznenađenja su bila veoma česta, a napadi se završavali uspesima.

U napadu na Konjic, marta 1943. godine, tenkovska četa VŠ NOV i POJ probija se u grad i delom tenkova pristupa uništenju bunkera.

Kako tenkovi nisu imali topove, posada u bunkerima uništavana je ručnim bombama, s tim što su otvori na bunkerima prethodno zatvarani telom tenka.

U svim fazama napada neophodno je da pešadija u manjim grupama prati tenkove, da ih štiti od dejstva protivoklopnih sredstava, da im pokazuje ciljeve, pronalazi obilasku i pravi prolaze u preprekama ispred naseljenog mesta i u njemu.

ODBRAMBENA DEJSTVA

U odnosu na napad, odbrana oklopnih jedinica teritorijalne odbrane ređe će se izvoditi. Primenjivaće se kao izraz krajnje nužde u pojedinim situacijama. Do odbrane može doći: kada agresor ugrozi slobodnu teritoriju ili značajne objekte na njoj, pri sprečavanju izvlačenja njegovih snaga sa fronta i pokreta rezervi na frontu; pri zaštiti stanovništva u zbegovima i vlastitog izvlačenja iz borbe; posle uspešnog ili neuspešnog napada; pri zaštiti bokova i međuprostora jedinica JNA i sopstvene jedinice teritorijalne odbrane koja izvodi napad.

Oklopne jedinice teritorijalne odbrane mogu izvoditi odbranu u vlastitoj pozadini, u zahvatu fronta jedinica JNA i na privremeno zaposednutoj teritoriji.

Za odbranu u vlastitoj pozadini oklopne jedinice mogu biti upotrebljive za zaštitu značajnih vojnih, privrednih i drugih objekata ili za odbranu pravaca ugroženih dejstvom vazdušnih desanata agresora. Stepenu upornosti odbrane može biti različit i zavisiće od značaja objekta koji se brani i drugih okolnosti. Treba, međutim, nastojati da se oklopna jedinica, bez izuzetne potrebe, ne »vezuje« za određeni objekat i njegovu statičnu odbranu. Elastična i dovoljno pokretna odbrana sa manevrom vatre treba da dođe do punog izražaja. Njome se preotima inicijativa, nameće vlastita volja agresoru i obezbeđuju potrebni preduslovi za rešavanje borbe u svoju korist. Takav način odbrane postiže se primenom kraćih ispada, protivnapada, zasednim dejstvima i manevrom unazad.

Borbeni poredak oklopne jedinice često će biti različit zbog uticaja više faktora, kao što su: jačina i sastav oklopne jedinice, zadatak i način izvođenja odbrane, snage agresora koje napadaju, zemljište i drugi činioci. Ukoliko odbranu izvodi jača oklopna jedinica (bataljon), može imati snage za odbranu položaja (objekata), za aktivna dejstva i eventualno za vatrenu podršku.

Snage za odbranu položaja, kod aktivnije odbrane, treba da budu manje (1/3 jedinice), dok su snage za aktivna dejstva jače i sačinjavaju glavninu oklopne jedinice. Kada je odbrana upornija, odnos u elementima borbenog poretka može biti obrnut. Ako je oklopna jedinica ojačana sredstvima podrške, tada može imati i snage za podršku.

Pri organizaciji odbrane i rasporeda snaga treba postići maksimalno iskorišćavanje tenkovskog naoružanja, primenom bočne i unakrsne vatre, uz korišćenje prirodnih objekata za vatreno dejstvo i zaklanjanje.

Pri odbrani u zahvatu fronta snaga JNA, oklopna jedinica teritorijalne odbrane može se angažovati za kontrolu i zatvaranje pomoćnih pravaca, obezbeđenje bokova i spojeva jedinicama JNA i za odbranu naseljenih mesta.

Za odbranu pomoćnog pravca i za obezbeđenje bokova i spojeva jedinicama JNA, oklopne jedinice teritorijalne odbrane mogu primenjivati različite načine dejstva. Zasedna dejstva u zahvatu napadnih pravaca na delimično prolaznom zemljištu biće jedan od pogodnih metoda dejstva. Sem toga, tenkovi se uspešno mogu upotrebiti i kao pokretne vatrene tačke. Suština ovog načina upotrebe tenkova ogleda se u tome što se sa jednog vatrenog položaja izvrši nekoliko vatrenih zadataka, posle čega prelaze na naredni, unapred pripremljeni vatreni položaj. Vatra tenkova dopunjavala bi se vatrom pešadijskog naoružanja teritorijalne jedinice u čijem rasporedu i dejstvuju.

Pri ovakvim zadacima, oklopna jedinica uspešno se može upotrebiti skupno u svojstvu snaga za aktivna dejstva u okviru teritorijalne jedinice, ili da se pridružuje nižim jedinicama radi njihovog ojačanja za protivoklopnu borbu. Pridavanje tenkova je poželjno ostvarivati u situacijama kada su aktivna dejstva neizvodljiva ili neracionalna i na zemljištu na kojem je ograničena upotreba oklopnih snaga agresora.

Za odbranu naseljenog mesta, oklopna jedinica se može upotrebiti u sastavu snaga koje brane prilaze ili u sastavu snaga koje brane naseljeno mesto. U prvom slučaju ona treba da zatvori pravce koji omogućavaju obuhvat ili obilazak naseljenog mesta. Pri odbrani naseljenog mesta, značajno je obezbediti: sadejstvo sa pešadijom, organizovan sistem koncentrične i protivoklopne vatre na prilazima i u naseljenom mestu, optimalno korišćenje objekata za zaklanjanje i vatreno dejstvo, efikasnu odbranu ulica, gradskih parkova i trgova i gotovost za aktivna dejstva.

Snage za aktivna dejstva mogu se rasporediti bočno u odnosu na pravac napada glavnih snaga agresora. Ako se brani manje naseljeno mesto, tada oklopna jedinica može biti van naseljenog mesta,

sa strane ili pozadi njega, kako bi mogla intervenisati na više pravaca, kao i protiv snaga koje bi pokušale obilazak ili obuhvat naseljenog mesta.

Odbrana oklopne jedinice na privremeno zaposednutoj teritoriji razlikovaće se od navedenih uslova odbrane i karakterisaće se: širom inicijativom oko izbora oblika i metoda odbrane, kratkoćom trajanja i većom aktivnošću odbrane. Priprema i izvođenje odbrane vršiće se u težim uslovima (stalno prisustvo agresora, bez dodira sa snagama na frontu, otežava evakuacija oštećene tehnike, ranjenog i povređenog ljudstva); potreba za prebaziranje posle svake akcije i sl.

Odbranu treba organizovati na mestima (zemljišnim prostorijama) koja nude određenu garanciju za uspeh. Poželjno je da odbrana bude kratka, ali snažna po intenzitetu vatre. Za takvu odbranu najpogodnije su dobro pripremljene zasede sa protivnapadom ili bez njega, pa ih treba primenjivati kad god za to postoje zemljišni i drugi uslovi.

Pored mesta, vremena i zemljišne prostorije, veoma je značajan izbor načina zaseda za oklopnu jedinicu. Zaseda sa jedne strane i iz jednog pravca komunikacije obezbeđuje bočnu i uzdužnu protivoklopnu vatru i isključuje mogućnost gubitaka od sopstvenih snaga. Kod ovakvih zaseda, odnos u rasporedu snaga može biti različit, zavisno od zemljišta i načina kretanja agresora. Treba težiti da glavne snage oklopne jedinice ispolje što intenzivniju bočnu vatru.

Pored zasednih dejstava, izvođenje pokretne odbrane na pravcima prodora snaga agresora, sa planskim manevrom unazad i uz sopstveni prihvrat, biće takođe jedan od mogućih načina odbrane oklopne jedinice na privremeno zaposednutoj teritoriji. U primeni ovog metoda odbrane potrebno je predvideti linije i položaje za uzastopnu odbranu po dubini, isplanirati sadejstvo osobito u fazi izvlačenja i solidno organizovati sistem zaprečavanja i rušenja.

Nakon odvajanja od agresora, oklopnu jedinicu treba izvući i razmestiti u novi, unapred pripremljeni rejon (bazu), u kojem će izvršiti potrebne pripreme ljudstva i tehnike za nove zadatke. Merama borbenog obezbeđenja, tajnosti dovođenja i prikriivanja u novom rejonu, treba posvetiti izuzetnu pažnju.

*

Na kraju, treba imati u vidu da su ovom prilikom razmatrana samo neka pitanja iz domena upotrebe oklopnih jedinica u teritorijalnoj odbrani, što ne znači da su ostala manje važna u vezi sa

njihovim teoretskim tretmanom. Bilo bi značajno teoretski uopštiti i detaljnije vizirati i druga važna pitanja vezana za ovu tematiku, kao što su, na primer, problemi materijalno-tehničkog zbrinjavanja ovih jedinica na privremeno zaposednutoj teritoriji i sl.

Posmatrajući u celini problematiku razmatranu u ovom članku, moglo bi se zaključiti da je ona u domenu teorije još nedovoljno istražena, nedefinisana i sa dosta oprečnih mišljenja. Zato bi u našim daljnim teoretskim razmatranjima ova tematika trebalo da dobije više prostora u našoj vojnoj publicistici i da bude u centru istraživanja u narednom periodu. S tim u vezi i ovaj tekst treba shvatiti kao doprinos tom cilju.